

Sosyal Hizmet Mesleğinde Algılanan Yetkinlik: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması*

Perceived Competencies in The Social Work Profession: A Scale Development Study

Habibullah AKINCI¹, Mehmet KIRLIOĞLU², Recep ÇELİK³

¹ Arş. Gör. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, habibullahaknc@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5502-3811

² Doç. Dr., Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, kirlioglumehmet@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0130-0841

³ Dr.Öğr.Üyesi, Yalova Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, drrecepcelik@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5748-2712

Başvuru: 28.07.2022

Kabul: 27.08.2023

Atıf:

Akıncı, H., Kırlioğlu, M. ve Çelik, R. (2023). Sosyal hizmet mesleğinde algılanan yetkinlik: bir ölçek geliştirme çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 34(4), 743-769. DOI: 10.33417/tsh.1150223

ÖZ

Bu çalışmada Türkiye’de sosyal hizmet uzmanı olarak çalışanların mesleki olarak kendilerini ne kadar yetkin hissettiğini ölçecek bir ölçek aracı geliştirilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik testleri için toplam 522 katılımcıdan elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Kapsam geçerliği için 16 uzmanın görüşü alınmış ve 40 maddelik bir taslak ölçek oluşturulmuştur. Yapı geçerliği için Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizin’de CFI (karşılaştırmalı uyum endeksi) =.97; SRMR (standartlaştırılmış ortalama hataların karekökü) =.055; RMSEA (hata karelerinin ortalamasının karekökü) = .058; NNFI (normlaştırılmamış uyum indeksi) = .97 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin alt boyutları “mesleki bilgi”, “mesleki beceri” ve “mesleki değer” olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik testleri için test-tekrar test yöntemi ve Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı kullanılmıştır. Ölçeğin zamana karşı değişmezliğini test etmek amacıyla form, 28 katılımcıya 15 gün arayla iki kez uygulanmıştır. İki testin toplam puanlarının Pearson Korelasyon değeri .701 bulunmuştur. Ölçeğin toplam Cronbach Alpha değeri .934; alt boyutlarının Cronbach Alpha değerleri sırasıyla mesleki bilgi= .846; mesleki beceri= .885; mesleki değer= .857 olarak bulunmuştur. Çalışmanın sonucunda 3 alt boyut ve 40 maddeden oluşan, geçerli ve güvenilir sonuçlar sunan bir ölçek elde edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sosyal hizmet, mesleki, yetkinlik, algı

ABSTRACT

In this study, a measurement tool has been developed to measure how competent social workers feel professionally in Turkey. Data obtained from a total of 522 participants were used for validity and reliability tests. For content validity, the opinions of 16 experts were taken and a draft scale consisting of 40 items was formed. In the confirmatory factor analysis, CFI (comparative fit index) =0.97, SRMR (square root of standardized mean errors) =.055, RMSEA (root mean square of error squares) = .058, NNFI (normed fit index) = .97 was obtained. The sub-dimensions of the scale are named as "professional knowledge", "professional skill" and "professional value". Test-retest method and Cronbach Alpha were used for the reliability tests of the scale. In order to test the invariance of the scale with respect to time, the form was administered to 28 participants twice, with an interval of 15 days. The Pearson Correlation value of the total scores of the two tests was found to be .701. Total Cronbach Alpha value of the scale was .934, Cronbach Alpha values of sub-dimensions were professional knowledge = .846 , professional skill= .885 , professional value = .857. As a result of the study, a scale consisting of 3 sub-dimensions and 40 items providing valid and reliable results was obtained.

Keywords: Social work, professional, competence, perception

*Bu çalışma birinci yazarın “Sosyal hizmet mesleğinde algılanan yetkinliğin ölçülmesi ve geliştirilmesi” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

İnsanların karşılaştıkları ekonomik veya sosyal zorluklar kimi zaman profesyonel yardım almadan çözülemeyecek karmaşıklıkta olabilmektedir. Bu sorunların çözümü için insanlar farklı alanlardaki uzmanlara müracaat edebilirler. Sosyal hizmet mesleği de insanların sorunları ile baş edebilmesini amaçlayan meslekler arasındadır. Sosyal hizmet uzmanları kendisine müracaat eden müracaatçıların sorununa cevap bulmak için planlı bir değişimi gerçekleştirmeyi hedefler. Bu hedef doğrultusunda müracaatçının çevresindeki kaynaklar rasyonel ve planlı olarak müracaatçıyla birlikte ve müracaatçı yararına kullanılır (Segal, Gerdes ve Steiner, 2007). Sosyal hizmet uzmanları krize müdahale (Yıldırım ve Başer, 2019), engellilik, aile danışmanlığı, çocuk refahı (Karataş, 2007), sağlık hizmetleri, alkol ve madde bağımlılığı, sosyal adalet (Başer, Kalaycı Kırlioğlu, Kırlioğlu, 2017), suç ve cezalandırma, evde bakım hizmeti ve toplum destek programları gibi farklı alanlarda hizmet sunmaktadırlar (Ambrosino, Heffernan, Shuttlesworth ve Ambrosino, 2008). Sosyal hizmet uzmanının bu hizmetleri eksiksiz sunması insanların ve toplumun iyilik halinin devamına ve böylelikle toplumsal işlevselliğin sürekliliğine imkân sağlamaktadır.

İnsan sorunlarını çözerek toplumsal işlevselliğin devamını sağlamada sorumluluk alan bir mesleğin uygulayıcıları olarak sosyal hizmet uzmanlarının bilgi, beceri ve değer temelinde yetkinliklere sahip olması gereklidir (Şahin, 2001, s. 59; Koç, 2015, s. 2). Bu yetkinliklerin mümkün olduğunca nitelikli olması hizmetin daha iyi sunulması, kaynakların verimli kullanılması ve toplumsal işlevselliğin sürekliliği gibi sonuçların elde edilmesine olanak sağlayacaktır. Sosyal hizmet mesleğinin kapsamı ve hizmet sunduğu kesim boyut ve nitelik olarak farklılık göstermektedir. Dolayısıyla sosyal hizmet uzmanlarının mikro, mezzo ve makro boyutta gerçekleştirdiği uygulamalarda kendilerini yetkin hissetmeleri müdahalenin seyrini etkileyebilmektedir (Sheafor ve Horejsi, 2015).

Yetkinlik kavramı literatürdeki tanımlarda çoğunlukla kişinin bir iş ile olan ilişkisinin niteliğini ifade etmek için kullanılmaktadır. Örneğin Keçecioglu ve Kelgökmen'in (2003) tanımında yetkinlik, üstün ve vasat performansın farkını gösteren, çalışanın işini yüksek verimlilikle gerçekleştirirken tekrarladığı tutum, beceri, davranış ve kişisel özellikler olarak belirtilmiştir. Güneş (2012) ise yetkinlik kavramını, bilgiyi, bireysel ve toplumsal becerileri çalışma ortamına aktarabilme yeteneği olarak tanımlamıştır.

Özellikle mesleki öz değerlendirme konusunda yapılan çalışmalarda Bandura'nın sosyal öğrenme teorisine sıklıkla referansların yapıldığı görülmüştür. Bu teorisin merkezindeki kavram öz yetkinlik inancıdır (Bandura, 1977a). Öz yetkinlik inancı ortaya konulan davranışı şekillendirmektedir. Dolayısıyla performansı da doğrudan etkileyen bir özelliktir. Bandura sosyal öğrenme teorisinde öz yetkinlik inancını, bireyin gagesine ulaşması için gerekli tutum ve davranışları başarılı bir şekilde gerçekleştirebileceğine olan inancı olarak tanımlamıştır (Bandura, 1977b). Öz yetkinlik inancı bireyin sahip olduğu öz değerlendirme ile ortaya koyduğu davranışları arasındaki ilişkiyi ifade eder. Öz yetkinlik inancı doğrudan bireyin tutum ve davranışını tetikleyen bir unsurdur. Bandura (1986),

bireyin sahip olduğu bilgi, beceri ve donanımın yüksek öz yetkinlik inancı için yeterli olmadığını belirtmektedir. Bilgi, beceri ve donanımın yanında bireyin kendi yetkinliği ve becerisi konusundaki düşünce ve inancının, tutum, davranış ve dolayısıyla performansa yn verdiğini iddia etmektedir (Demirel, 2013, s. 3).

Ulusal ve uluslararası akademik yayınlar incelendiğinde yetkinlik konusunun hemşirelik (Gözüm ve Aksayan, 1999; Karahan ve Kav, 2018; lker, 2018), psikoloji (Çelikkaleli ve Çapri, 2008; Demirel, 2013; Pamukçu ve Demir, 2013), ğretmenlik (Arslanbaş, 2011; zkahraman, 2012), insan kaynakları ve yönetim bilimleri (Keçecioğlu ve Kelgökmen, 2003; Liedtke, 2016) gibi farklı mesleki alanlarda işlenmiş olduğu görülmektedir. Kavramın farklı meslekler için araştırılıyor olması, terimi her mesleğin kendi yaklaşımına göre değerlendirmesine zemin hazırlamakta ve kullanım alanını genişlemektedir (etinkaya, 2009).

Sosyal hizmet mesleğinde ise yetkinlik farklı yaklaşımlarla ele alınmaktadır. Örneğin Barker (1995) yetkinliği sosyal hizmet mesleği için beceri boyutunda değerlendirmektedir. Bunun yanında yetkinlik için eğitim ve mesleki deneyim boyutundaki gerekliliklerin yerine getirilmesini, çalışma lisansını ve etik ilkelere bağlılığı da ifade ettiğini aktarmıştır. Duyan (2014) ise yetkinlik konusunda farklılıklar üzerinden bir değerlendirmede bulunmuştur. Ayrıca yetkinlik için sosyal hizmet uzmanının empati, farklılığa karşı hoşgörü ve iletişim kurabilme becerilerini geliştirmesi gerektiğini ifade etmektedir. Farklılık konusunda kültürel farklılıkları ele alan çalışmaların kültürel yetkinlik konusunu işlediği görülmektedir (zgr, 2014, ss. 78-79). Duyan (2014, s. 71) sosyal hizmetin beceri temelini aktardığı yayınında sosyal hizmette yetkinliği bilgi, beceri ve değerlerin bir bütünü olarak; bir rolün bir ya da birden fazla boyutunu yerine getirebilmeyi ifade ettiğini aktarmıştır.

Sonuç olarak sosyal hizmet uzmanları için yetkinlik kavramını mesleki bilgi, mesleki beceri ve mesleki değer alanlarında gerekli donanımlara sahip olma olarak tanımlamak mümkündür. Bu değerlendirmenin sonucunda yetkinliğin değerısmeyen ve durağan bir yapıda olmadığı sonucu çıkabilir. Yetkinliğin bu özelliğini vurgulayan Uzunaslan ve Gökçearsan ifti (2019, s. 217) kavramın değerışen ve sürekli öğrenmeyi gerektiren bir yapıya sahip olduğunu belirtmiştir.

Değerışen yapısıyla ve bilgi, beceri ve değer boyutuyla yetkinlik, sosyal hizmet mesleğinde de hem danişan hem de kaynaklar için hizmetin verimliliği adına gereklidir. Özellikle sosyal hizmet uzmanlarının kendilerini mesleki alanda yetkin olarak değerlendirmesi karar verme sürecini de şekillendirmektedir. Bir z değerlendirme türü olarak sosyal hizmet mesleğinde algılanan yetkinlik konusunda belirleyici etmenlerden biri sosyal hizmet eğitimidir. İnsan odaklı bir mesleği icra etmeleri sebebiyle sosyal hizmet uzmanları bireyler, aileler ve gruplarla çalışmanın yanında, araştırma, sosyal politikaları değerlendirme ve mikro, mezzo ve makro düzeyde müdahalelerde bulunma gibi birçok beceri alanında eğitilmektedir (Bent- Goodley, 2014). Verilen bu eğitimin yeterliliğini ve öğrencilerdeki etkisini ölçmek için bazı ölçek geliştirme çalışmaları bulunmaktadır.

Holden ve arkadaşlarının (2017) gerçekleştirdikleri çalışmada Bandura'nın (2006) sosyal bilişsel teorisi referans alınarak, "self-efficacy" olarak aktarılan öğrencilerin algılanan öz yetkinliği ölçülmeye çalışılmıştır. Amerika'nın farklı eyaletlerinde sosyal hizmet eğitimi alan 168 yüksek lisans öğrencisini içeren bir gruba uygulanan ölçeğin güvenilirliği için ön test son test tekniği ile zamana karşı değişmezliği sınanmıştır. Çalışmanın madde havuzu oluşturma sürecinde Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi (CSWE, 2015)'nin yayınladığı Eğitim Politikası ve Akreditasyon Standartlarından (EPAS) da yararlanarak 14 maddelik bir ölçek elde edilmiştir (Holden, Barker, Kuppens & Rossenberg, 2017, s. 3).

Bunun yanında sosyal hizmet mesleğinin belirli alanlarına yönelik yetkinlik konulu çalışmalara rastlamak da mümkündür. Örneğin yine sosyal bilişsel teorinin yardımıyla Holden ve arkadaşları (1996) hastanede çalışan sosyal hizmet uzmanlarının hastanedeki belirli görevlerini yerine getirme yeteneklerine ilişkin kendilerine olan güvenlerinin ne derecede olduğunu ölçmek adına 39 maddeden oluşan bir ölçme aracı tasarlamışlardır. Öğrencilerin aldıkları kurs ve derslerin verimliliğini ve ne kadar işe yaradığını değerlendirmek adına yapılan çalışmalar da bulunmaktadır. Sosyal hizmet öğrencilerinin belirli araştırma etkinliklerini tamamlama yeteneklerine olan güvenlerini değerlendirmek için tasarlanmış "Araştırma Öz-yeterlik Ölçeği" (Holden, Barker, Meenaghan & Rosenberg, 1999) de bu çalışmalara bir örnektir.

Bir uygulamalı disiplin ve meslek olan sosyal hizmet için uygulama becerilerinin değerlendirildiği öz değerlendirme çalışmalarına rastlamak da mümkündür. Örneğin O'Hare, Tran & Collins (2002) geliştirdikleri Uygulama Becerileri Ölçeği için 75 maddeden oluşan formu sosyal hizmet yüksek lisans öğrencileri ve deneyimli uygulayıcılardan oluşan 566 katılımcıya uygulamışlardır. Sonuç olarak destekleyici, terapötik başa çıkma ve vaka yönetimi becerilerini ölçen üç faktörlü bir model ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmalar incelendiğinde sosyal hizmet alanında çalışan uzmanların veya bu alanda eğitim alan öğrencilerin mesleki ya da belirli bir alana özgü olarak kendilerini nasıl değerlendirdiklerinin öğrenilmesinin amaçlandığı görülmektedir. Diğer yandan Türkiye özelinde sosyal hizmet uzmanlarının mesleki olarak kendilerini nasıl değerlendirdiğini inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu konu ile ilgili araştırmalar çoğunlukla ölçek uyarlama veya bir öz değerlendirme ölçeğinin değişkenler ile olan ilişkisini inceleme amacını güden çalışmalardır. Bu çalışmalar sosyal hizmet uzmanlarının kişisel ve mesleki gücü (Kırılıoğlu ve Karakuş, 2019), sosyal hizmet uygulamaları için kültürel yetkinliği geliştirmenin önemi (Uzunaslın ve Gökçearslan Çiftçi, 2019), müdahale aşamalarında kültürel yetkinlik (Şen Varan, 2020), sosyal hizmet uzmanlarının kanıta dayalı uygulama bilgisi ve tutumu (Çay ve Daşbaşı, 2020), mesleki benlik saygılarının incelenmesi (Tekin ve Uludağ, 2020), mesleki uygulama düzeylerinin belirlenmesi (Kaya Kılıç ve Tekin, 2021), mesleki uygunluk ve mesleki doyum (Kalaycı Kırılıoğlu, Daşbaşı ve Karakuş, 2021) konu başlıklarını içermektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki algılarına yönelik yapılan ölçek uyarlama araştırmalarında farklı sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin Kırılıoğlu ve Karakuş (2019), Frans (1993) 'ın geliştirdiği ölçeği Türk kùltürüne uyarlayarak kişisel ve mesleki olarak sosyal hizmet uzmanlarının kendilerini nasıl algıladıklarını ölçmeye yarayan bir ölçeği Türkçe alan yazınına kazandırmıştır. Bu kapsamda 'Kolektif Kimlik', 'Bilgi ve Beceri', 'Benlik Kavramı', 'Bilinçli Farkındalık' ve 'Harekete Geçme' alt boyutlarından oluşan ve 34 madde içeren ölçek uyarlanmıştır. ay ve Daşbaş (2020)'ın araştırmasında kanıta dayalı uygulama bilgi, tutum ve kullanımını ölçen, 'gelecekte kullanım', 'tutum', 'bilgi' ve 'kişisel kullanım' adlı dört alt boyutu bulunan, Kanıta Dayalı Uygulama Ölçeđini (Johnston, Leung, Fielding, Tin, & Ho, 2003) Türkçeye uyarlamak amaçlanmıştır. Geçerlik ve güvenirlik analizleri neticesinde orijinal ölçekten 4 madde çıkartılarak Türk kùltürü için uyumlu model elde edilmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki uygunlukları ve mesleki doyumlarını ölçmeyi amaçlayan Tam, Twigg, Boey ve Kwok (2013)' un geliştirdiği ölçeği Türk kùltürüne uyarlayan Kalaycı Kırılıoğlu, Daşbaş ve Karakuş (2020), 'Toplumsal Bilinç', 'Etik Uygunluk', 'Uygulama Uygunluğu' ve 'Kişisel Uygunluk' alt boyutlarından oluşan 22 maddelik bir modeli test etmişlerdir. Yine 'Uygulama Becerileri Ölçeği'nin Türk kùltürüne uyarlama alışması (Karaman, Cebeci, Uzun ve Artan, 2021) da 'Destekleyici/Kolaylaştırıcı', 'İgörüyü Kolaylaştırıcı', 'Terapötik Baş Etme' ve 'Vaka Yönetimi' olmak üzere 4 alt boyuttan oluşan ve sosyal hizmet uygulamalarında becerilerin kullanım sıklığını ölçmeyi amaçlayan bir aracı Türkçe literatüre kazandırmıştır. Bunların yanında bir ölçek geliştirme ve uygulama çalışması olan 'Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyal Hizmette Teori ve Pratik Uyumluluğu Ölçeği' (Doğan, 2021) 'Pratikle Uyumluluk' ve 'Kùltürle Uyumluluk' boyutlarını içeren 12 maddeden oluşmaktadır. Sonuç olarak sosyal hizmet uzmanın kendini farklı mesleki konularda değerlendirebilmesini sağlayan birçok ölçme aracı bulmak mümkündür. Bir sosyal hizmet uzmanının mesleği ve kendi benliği ile ilişkisini ölçebilen araçlar sınırlıdır. Bu araçların dışında sosyal hizmet uzmanının mesleki bilgi, mesleki beceri ve mesleki değer boyutlarında kendini performans olarak hangi seviyede algıladığını ölçme amacında olan herhangi bir araca rastlanılmamıştır. Bu performans algısı Bandura (1977a)'nın öz yeterlilik teorisi ile açıklanabilmektedir. Bu teori esas alınarak sosyal hizmet uzmanlarının kendilerini mesleki olarak ne kadar yetkin hissettiğini ölçebilen bir algılanan mesleki yetkinlik ölçeği geliştirmek bu araştırmanın amacıdır.

Bir sosyal hizmet uzmanın mesleki olarak kendini ne kadar yetkin hissettiği mesleki karar verme süreci için belirleyicidir. Kendinden mesleki olarak emin ve alana hâkim bir sosyal hizmet uzmanın karar verme süreçlerinde tereddüt yaşamayacağı belirtilebilir. Bu bağlamda sosyal hizmet uzmanlarının mesleki olarak kendilerini ne kadar yetkin olarak değerlendirdiğini ölçebilecek bir araca ihtiyaç vardır. Bu aracın Türkiye'de çalışan sosyal hizmet uzmanları için geliştirilmesine karar verilmiştir.

Hem müracaatçıların beklentileri hem de hizmet sunumunun çoğunluğunun kamu kaynakları ile yapılması sebebiyle Türkiye'de sosyal hizmet mesleği diğer ÷lkelere kıyasla farklılık

gösterebilmektedir. Dolayısıyla Türkiye'deki çalışma şartları, hizmet sunumu ve sosyal politikalar göz önüne alındığında yurt dışı kaynaklı bir ölçeği Türkçeye uyarlamak yerine yeni bir ölçek oluşturup algılanan yetkinliği ölçmenin daha verimli olacağı düşünülmektedir. Bu sebeple çalışmanın amacı Türkiye'de çalışan sosyal hizmet uzmanlarına özgü, mesleki yetkinlik konusunda bir öz değerlendirme ölçeği geliştirmektir.

YÖNTEM

Bu araştırma bir ölçek geliştirme sürecini içerdiğinden keşfedici yaklaşım benimsenmiştir. Ölçek beşli likert tipi cevap formunu içermektedir. Geçerlilik çalışması aşamasında madde havuzu kapsam geçerliliği için uzman görüşüne sunulmuş Lawshe (1975)'nin yaklaşımı ile puanlanması istenmiştir. Geçerlik testlerinden yapı geçerliliği için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA için LISREL programında model test edilmiştir. Güvenirlik testleri için test tekrar test yönteminden, madde toplam korelasyonu ve Cronbach Alfa güvenirlik katsayısından yararlanılmıştır. 40 madde ve üç faktörden oluşan ölçekten en yüksek 200, en düşük 40 puan alınabilmektedir. Ölçekte ters puanlama gerektirecek bir madde yoktur.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel ve nicel tekniklerin bir arada kullanıldığı karma yöntem tercih edilmiştir. Karma yöntem desenlerinden sıralı karma desenler yöntemi kullanılmıştır. Bu desen belirli bir zaman sıralaması içerisinde birbirini izleyen çalışma aşamalarını içermektedir (Teddlie ve Tashakkori, 2020, s. 172). Bu tekniğin seçilmesinde ölçek geliştirme sürecinin keşfedici özelliğe sahip olması, ölçülecek özelliği anlamak amacıyla içerik analizi gibi tekniklerin kullanılması ve psikometrik özelliklerin incelenmesi aşamalarının çoğunda nicel analiz tekniklerinden yararlanması belirleyici olmuştur. Ölçek geliştirme sürecinde uygulamalar Bozdoğan ve Öztürk'ün (2008, s. 69) aktardığı sıra referans alınarak gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grupları

Ölçek geliştirme sürecinde farklı gruplarla çalışılmıştır. Geçerlik ve güvenirlik testleri için toplamda 522 katılımcıdan oluşan dört çalışma grubu ile gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu- Sosyal Hizmet Uzmanlarının Yetkinlik Konusundaki Görüşleri

Bir ölçek geliştirme çalışmasında ölçülecek özelliğin daha iyi anlaşılması amacıyla örnekleme temsil edebilecek özellikteki bir gruba o özellik ile ilgili açık uçlu soruların sorulmasının verimli olacağını aktaran çalışmalar bulunmaktadır (Özdamar, 2016, s. 45; Karagöz ve Bardakçı, 2020, s. 17; Çarkıcı, 2020, s. 29; Karaca, 2020, s. 46). Bu çalışma için farklı üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerinden mezun ve en az 2 yıl alan deneyimi olan kamu veya STK'larda çalışan 9 sosyal hizmet uzmanının yetkinlik konusundaki görüşleri ve yaşadıkları sorunlar hakkında görüşleri alınmıştır. Bunun için yarı yapılandırılmış soru formu katılımcılara elektronik posta ile iletilmiş ve soruları formu doldurarak cevaplayıp geri göndermeleri istenmiştir. Elde edilen veriler tema haline

getirilerek sosyal hizmet mesleğinde yetkinliğin nasıl algılandığı değerlendirilmiştir. Bu temalar madde formuna getirilerek madde havuzuna eklenmiştir. Farklı alanlarda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının cevapladığı yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen 14 madde (1,8,9,10,13,18,19,20,22,26,28,30,31,54 numaralı maddeler), geliştirilen ve uyarlanan ölçeklerden değiştirilmeden alınarak veya ölçek konusuna uygun hale getirilip değiştirilerek elde edilen 27 madde (2, 4, 5, 11, 14, 16, 24, 27, 32, 33, 34, 35, 41, 49, 52, 53, 62, 78, 81, 82, 87, 88, 89, 90, 91, 107, 108 numaralı maddeler) ve literatürde konu ile ilgili yapılan çıkarımlarla elde edilen 68 madde havuza eklenmiştir.

Çalışma Grubu- Madde Havuzunun Uzman Görüşüne Sunulması

Sosyal hizmet mesleği ve yetkinlik konusunda yapılan literatür taraması ve uzmanlara yöneltilen yarı yapılandırılmış soru formundan elde edilen bulgular neticesinde bilgi, beceri ve değer adıyla üç faktör ön görülmüş ve 109 maddelik bir madde havuzu elde edilmiştir. Bu madde havuzu sosyal hizmet alanındaki uzmanlara sunulmuştur. Uzmanlar arasında farklı üniversitelerde sosyal hizmet alanında doktorasını tamamlamış akademisyenler ve sosyal hizmet mesleğinde en az 7 yıl deneyim sahibi olan sosyal hizmet uzmanları bulunmaktadır. Toplam 16 uzmanın görüşleri alınmıştır.

Çalışma Grubu Taslak Ölçeğin Test-Tekrar Test Uygulaması

Geçerlik testleri sonunda uyumlu değerler elde edilen ölçeğin zamana karşı değişmezliğini sınamak için test tekrar test yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntem için soru formu farklı alanlarda çalışan 28 sosyal hizmet uzmanına 15 gün arayla uygulanmıştır.

Çalışma Grubu Taslak Ölçeğin Faktör Analizi Çalışması

Ölçeğin faktör analizini gerçekleştirmek için taslak form, evreni temsil ettiği düşünülen 469 katılımcıdan oluşan bir grup tarafından cevaplanmıştır. Katılımcıların yaş ve cinsiyet değişkenleri ile ilgili bilgiler aşağıdaki tablodadır.

Tablo 1: Çalışma Grubu- Demografik Özellikler

Yaş Dağılımı		
En düşük yaş	Ortalama yaş	En yüksek yaş
22	26,70	65
Cinsiyet Dağılımı		
Kadın	Erkek	Cevaplamak istemeyen
334	133	2

Verilerin Toplanması

Katılımcılara soru formları elektronik posta yolu ile ve Microsoft Office Forms uygulaması aracılığıyla ulaştırılmıştır. Küresel salgın sürecinin devam etmesi ve katılımcılardan daha hızlı veri sağlama gereksesi ile çevrimiçi olarak veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Test tekrar test yöntemi sonucunda grup içi korelasyon testi, Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ve toplam madde korelasyon katsayısı için IBM SPSS Grad Pack Base v28 istatistiksel analiz programından yararlanılmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) için LISREL 8.80 programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışmanın süreci Güngör (2016, s. 112) tarafından hazırlanan ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmaları kılavuzundaki adımlar izlenerek yürütülmüştür.

Geçerlik Testlerinin Bulguları

Geçerlik testleri kapsam geçerliliği ve yapı geçerliliği aşamalarını içermektedir. Kapsam geçerliğinde, madde havuzunda bulunan maddelerin, konu ve davranış bağlamında yeterli düzeyde temsil edici özellikte olup olmadığı sınanır (Cronbach ve Meehl, 1955).

Kapsam Geçerliliği

Madde havuzunun oluşturulması aşamasında ilk olarak sosyal hizmet uzmanlarının mesleki konuda hangi özelliklere sahip olması gerektiği araştırılmıştır. Neticede çoğunlukla bilgi, beceri ve değer temelli özelliklerin sunulduğu tespit edilmiştir. Bu üç alanda sosyal hizmet mesleği için yüksek performansın ortaya çıkmasını sağlayacağı aktarılan özellikler belirlenmiştir. Bunun yanında sosyal hizmet uzmanları ile yapılan ölçme çalışmaları değerlendirilmiştir. Madde havuzu oluşturma aşamasında ölçülmek istenen olguyu daha iyi kavramak adına hedef gruba açık uçlu sorular sorulabilmektedir (Şencan, 2005, s. 750). Bunun için 9 sosyal hizmet uzmanından mesleki yetkinlik konusunda yarı-yapılandırılmış soru formu (EK1) ile görüşleri alınmıştır. Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanları mesleki yetkinliği etkileyen faktörleri kurum amirinin tutumu, sosyal hizmet mesleğinin bilinirliği, iş yükünün fazlalığı ve buna bağlı olarak her vaka için yeterli zamanın sağlanamaması olarak belirtmişlerdir.

Elde edilen bu veriler ve daha önce geliştirilmiş ölçeklerden yararlanılarak alınan maddeler ile elde edilen bulgular neticesinde 109 maddeden oluşan madde havuzu elde edilmiştir. Madde havuzuna makale ekinde (EK2) yer verilmiştir. Farklı alanlarda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının cevapladığı yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen 14 madde (1,8,9,10,13,18,19,20,22,26,28,30,31,54 numaralı maddeler), geliştirilen ve uyarlanan ölçeklerden değiştirilmeden alınarak veya ölçek konusuna uygun hale getirilip değiştirilerek elde edilen 27 madde (2, 4, 5, 11, 14, 16, 24, 27, 32, 33, 34, 35, 41, 49, 52, 53, 62, 78, 81, 82, 87, 88, 89, 90, 91, 107, 108 numaralı maddeler) ve literatürde konu ile ilgili yapılan çıkarımlarla elde edilen 68 madde havuza eklenmiştir.

Kapsam geçerliliği için oluşturulan madde havuzu sosyal hizmet alanında yeterli bilgi ve tecrübeye sahip uzmanlara sunulmuştur. Alan uzmanları arasında sosyal hizmet alanında doçentlik, doktora,

lisans ve yüksek lisans derecesine katılımcılar bulunmaktadır. Katılımcılar madde havuzundaki maddelerin sosyal hizmet mesleğinde algılanan yetkinliği ölçecek bir ölçek için uygun olup olmadığını formu cevaplayarak değerlendirmişlerdir. Madde havuzundaki her bir madde için elde edilen kapsam geçerlik oranı (CVR değerleri) makalenin ekinde aktarılmıştır.

Madde havuzu sosyal hizmet alanında 16 uzmanın görüşüne sunularak puanlamaları istenmiş ve kapsam geçerliliği için CVR değerleri hesaplanmıştır. Puanlama sonucunda maddelerin ölçek için uygun olarak değerlendirilebilmesi için almaları gereken CVR değeri için Lawshe'nin (1975, s. 568) belirttiği tablo dikkate alınmıştır.

Madde havuzundaki maddeler 16 uzmanın görüşüne sunularak kapsam geçerliliği için CVR değerleri hesaplanmıştır. 16 uzmanın puanlaması sonucunda maddelerin ölçek için uygun olarak değerlendirilebilmesi adına almaları gereken CVR değeri Lawshe'nin (1975, s. 568) belirttiği gibi 0.49 dur. Bu değere ulaşamayan 6, 12, 25, 26, 27, 29, 31, 33, 35, 47, 51, 53, 56, 67, 73, 74, 82, 93, 98, 101, 102, 106, 109 numaralı maddeler madde havuzundan çıkarılmıştır. Uzmanların değerlendirme sürecinde 50 maddenin mesleki yetkinlik ile ilgisinin diğer maddelere göre daha sınırlı olduğu aktarılmış ve ölçekten çıkarılmasının daha kararlı sonuçlar sunacağı tavsiye edilmiştir. Bu maddeler 3, 4, 8, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 28, 30, 32, 34, 37, 42, 44, 46, 50, 52, 54, 55, 57, 59, 60, 62, 65, 68, 70, 72, 75, 76, 77, 78, 81, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 96, 97, 99, 100, 104, 105, 108 numaralı maddelerdir. Bu maddeler arasında tüm uzmanların tam puan verdiği maddeler olmasına rağmen değerlendirme formlarında bu maddelerin ölçekten çıkarılmasına yönelik öneriler sunulmuştur. Ayrıca gerekli düzenlemeler sonucunda 11.maddenin (Aldığım lisans eğitiminin mesleğimi uygulamada yeterli olduğunu düşünürüm.) ölçeğin yapısıyla uyuşmadığını ve 31.maddenin (Müracaatçının istek ve beklentilerini tespit edebilirim.) 26.madde (Müracaatçının öncelikli ihtiyaçlarını tespit edebilirim.) ile benzerliği sebebiyle ölçekten çıkarılması gerektiği önerilmiştir. Madde havuzundan çıkarılan maddelerin 25'i bilgi boyutundan, 29'u beceri boyutundan, 19'u ise değer boyutundandır. Belirtilen maddeler çıkarıldıktan sonra bilgi boyutunda 10, beceri boyutunda 18 ve değer boyutunda 8 madde kalmıştır. Uzmanların önerisi ile 3 madde değer boyutuna eklenmiştir. Diğer yandan uzmanların düzeltilmesinin uygun olacağını düşündüğü maddeler bulunmaktadır. Uzman değerlendirilmeleri neticesinde beceri boyutuna 1 ve bilgi boyutunda 2 olmak üzere 3 maddenin eklenmesi önerilmiştir.

Yeterli CVR değerine ulaşmayan ve uzmanların görüşleri ile ölçek ile ilgili olmayan maddeler çıkarıldıktan sonra oluşan taslak form öncelikle bir Türk dili uzmanına, sonra psikometrik özelliklerin uygunluğu konusunda ölçme alanında iki uzmana sunulmuştur. Gerekli düzenlemeler neticesinde oluşan taslak ölçek formu 40 madde içermektedir. Taslak ölçek formunda 1 ve 11 numaralı maddeler dâhil olmak üzere "mesleki bilgi", 12 ve 29 numaralı maddeler dâhil olmak üzere "mesleki beceri" ve 30'dan 40 numaralı maddeye kadar olanlar ise "mesleki değer" adında öngörülen faktör olarak planlamıştır.

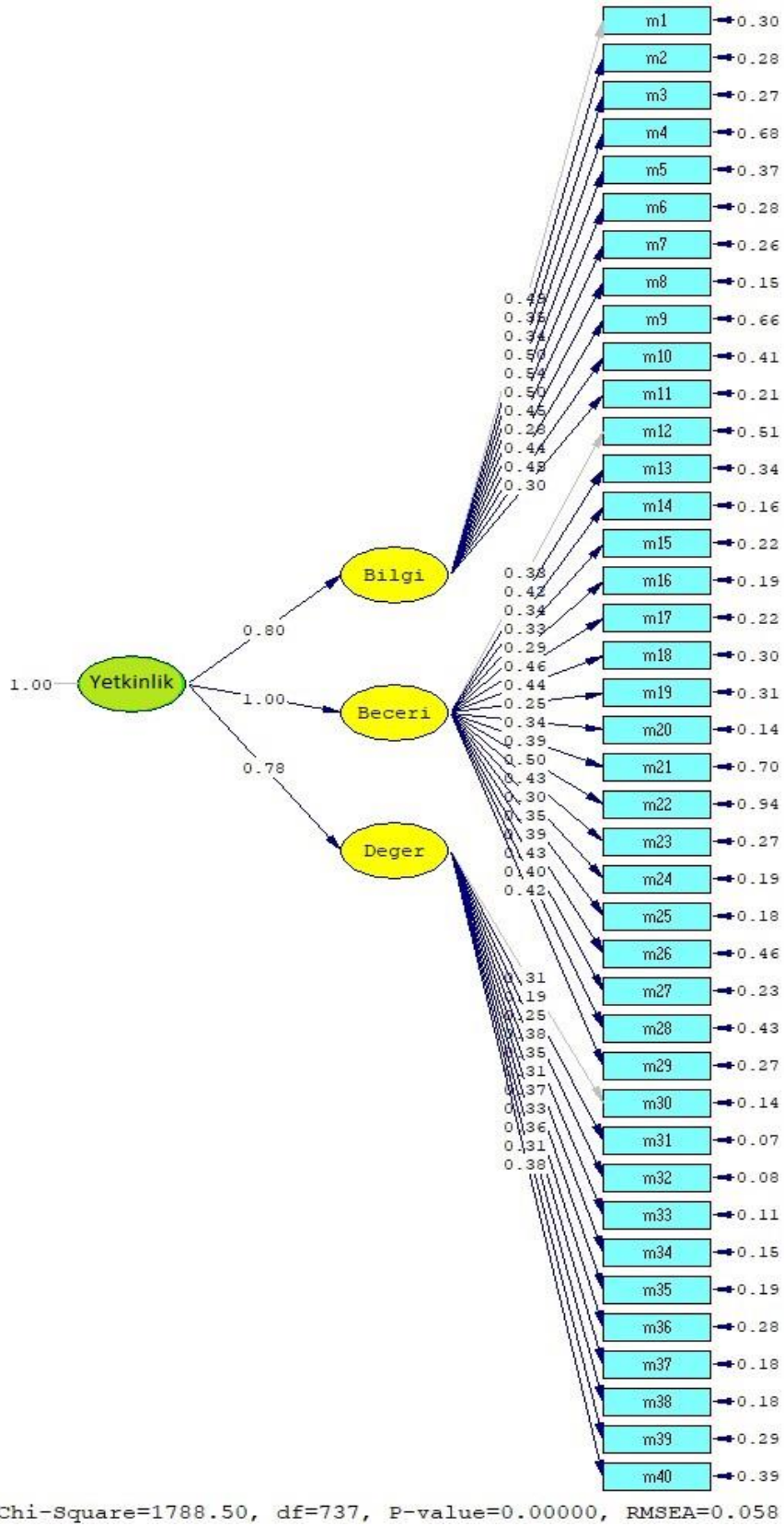
Yapı Geçerliliği

Uzman görüşü sonrası oluşan taslak ölçek formunda 40 madde ve 3 faktörden oluşan bir yapı öngörülmektedir. Öngörülen bu yapının psikometrik geçerliliği için faktör analizinin uygulanması kararlaştırılmıştır. Bunun için ilk olarak hedef grubun özelliklerini taşıyan, herhangi örgün bir sosyal hizmet programından mezun olmuş 469 katılımcı soru formunu cevaplamışlardır. Elde edilen veriler ile doğrulayıcı faktör analizi uygulaması yapılmıştır. Örtük (gizil) yapı veya yapılar ile gözlenen değişkenler arasındaki ilişkiyi doğrulamak adına doğrulayıcı faktör analizi kullanılır (Atar, Kabasakal, Ü. Özberk, Özberk, Uysal, 2020, s. 333). Doğrulayıcı faktör analizinde tasarlanmış bir modelin sınanması amaçlanmaktadır. Bu sebeple elde edilen yapı LISREL aracılığıyla tanıtılmış ve test sonuçları referans değerler ile karşılaştırılarak uyum iyiliği değerlendirilmiştir. Uyum iyiliği değerleri Brown'a (2015) göre üç türde sınıflandırılmaktadır. Bunlar kesin uyum indeksleri (ki-kare/serbestlik derecesi, RMR ve SRMR), sıkı uyum indeksleri (RMSEA) ve karşılaştırmalı (NFI, NNFI, CFI) uyum iyiliği indeksleridir. Uyum iyiliğini test etmek için her bir gruptan en az bir indeks referans değerlerle karşılaştırılması gerekmektedir (Koçar, 2020, s. 91). 40 maddelik yapı Lisrel 8.80 programında test edilmiştir. İndekslerin referans değerlerle karşılaştırıldığı tablo aşağıdadır.

Tablo 2. İkinci Düzey DFA Sonuçlarının Referans Değerlerle Karşılaştırılması

Uyum İndeksleri	İkinci Düzey DFA Sonuçları	Referans Değerler
Ki-Kare/Serbestlik Derecesi	1788.50/737=2.426	<5 (Anderson ve Gerbing, 1984)
SRMR	.055	.08'e yakın veya az olmalı (Hu ve Bentler, 1999)
RMSEA	.058	Mümkün olduğunca düşük (Tabachnick ve Fidell, 2012);
CFI	.97	.95'e yakın veya büyük iyi uyum, .90 ile .95 arası kabul edilebilir uyum ve .90'dan az ise model hatalıdır (Hu ve Bentler, 1999)
NNFI-TLI	.97	.95'e yakın veya büyük olmalı, .90 ile .95 arası kabul edilebilir, .90'dan az model hatalı (Hu ve Bentler, 1999)

Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre test edilen modelin değerleri referans uyum indeksleri ile karşılaştırıldığında iyi uyum sunduğu söylenebilir. İyi uyum alınan modelin oluşturduğu yük değerleri ikinci düzey DFA yol diyagramları aracılığı ile aşağıda sunulmuştur.

Şekil 1: İkinci Düzey DFA Sonucu Madde ve Faktörlerin Yük Değerleri

Modelin yol diyagramlarından çıkarılabileceği üzere 40 maddelik yapı öngörülen faktörler altında uyum göstermiştir. Bu sebeple ölçeğin belirtilen örneklem için geçerli sonuçlar sunduğu söylenebilir. Geçerli sonuçlar sunan ölçeğin güvenilirlik testleri için test tekrar test yöntemi, toplam madde korelasyonu ve faktörlerin ve ölçeğin Cronbach Alpha değerleri incelenmiştir.

Güvenirlik Testlerinin Bulguları

Güvenirlik testleri için ölçeğin zamana karşı değişmezliğini test etmek amacıyla test- tekrar test uygulaması yapılmıştır. Bunun için 28 sosyal hizmet uzmanına 15 günlük süre ile iki kez yapılan testin toplam puanlarının korelasyonu incelenmiştir. Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu katsayısı .01 anlamlılık düzeyinde .701 bulunmuştur. Buradaki korelasyon değerinin 1'e yakın olması zamana göre değişmezliğin sağlandığı yorumuna sebep olmaktadır. Ayrıca bu korelasyon değerinin güvenilir olarak yorumlanması için .70 ve üzerinde bir oran gerekmektedir (Baykul, 2015, s. 160). İki zaman diliminde gerçekleşen testlerin toplam puanlarının ICC (intraclass correlation coefficient) grup içi korelasyon katsayısı değeri de ölçülmüştür ve aşağıdaki tabloda aktarılmıştır.

Tablo 3: Grup İçi Korelasyon Testi

	Grup İçi Korelasyon	Anlamlılık (P)
Tekli Ölçümler	.693	0.000
Ort. Ölçümler	.819	0.000

Yukarıdaki tabloda belirtildiği üzere farklı zaman dilimlerinde cevaplanan taslak ölçek formun toplam puanlarının $p < 0,001$ anlamlılık değerine sahip olduğu söylenebilir. Tekli ölçümler derecelendirmelerin güvenilirliği için bir dizindir (McGraw ve Wong, 1996). Bir güvenilirlik katsayısı olarak yorumlanabilir. Diğer yandan ortalama ölçümlerin, ölçüm hatasının etkisi azaldıkça her zaman daha büyük katsayılar üreteceği aktarılmaktadır (Hansen vd., 2016). %69 oranında testin güvenilir olduğu söylenebilir. Korelasyon değerinin de ,819 olduğu görülmektedir.

Zamana karşı değişmezliğin yanında Cronbach Alpha değeri aracılığıyla da değerlendirmeler yapılmıştır. Bunun için faktörlerin Cronbach's Alpha değerleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 4: Faktörlerin Cronbach Alpha Değerleri

Faktör İsmi	Madde Sayısı	Ortalama	Cronbach's Alfa Değeri
Mesleki Bilgi	11	4.35	.846
Mesleki Değer	11	4.72	.857
Mesleki Beceri	18	4.41	.885
Toplam	40	4.48	.934

Faktörlerin sundukları Cronbach's Alpha değerlerini belirten sütun incelendiğinde tüm faktörlerin ,70 değerinin üzerinde Cronbach's Alfa katsayısına sahip olduğu tespit edilmiştir. Böylelikle faktörlerin Cronbach's Alpha değerlerinin güvenilir olarak değerlendirilen referans değerler arasında olduğu belirtilebilir. Diğer yandan faktörlerin kendi içerisindeki toplam madde korelasyonu da aşağıdaki tabloda aktarılmaktadır. Daha sonra maddelerin puan ortalaması, madde ölçekten

çıkarıldığında Cronbach's Alpha katsayısındaki değişim, maddelerin çarpıklık, basıklık, minimum ve maksimum değerleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 5: Maddelerin Faktör Bazında Toplam Madde Korelasyonu

Maddeler	Madde Silindiğinde Boyut Ort.	Madde Silindiğinde Boyut Varyansı	Faktör İçin Toplam Madde Korelasyonu	Madde Silindiğinde Boyutun Cronbach's Alpha Değeri	Boyutların Cronbach's Alpha Değerleri
Mesleki Bilgi					
M1	43.70	20.750	.626	.824	Cronbach's Alpha = .846
M2	43.28	22.165	.490	.836	
M3	43.33	22.340	.476	.837	
M4	43.85	20.117	.515	.837	
M5	43.78	20.356	.606	.826	
M6	43.47	20.913	.610	.826	
M7	43.37	21.136	.623	.826	
M8	43.05	22.863	.530	.836	
M9	43.66	20.755	.463	.841	
M10	43.51	21.129	.521	.833	
M11	43.15	22.793	.459	.838	
Mesleki Beceri					
M12	75.12	47.803	.427	.882	Cronbach's Alpha = .885
M13	75.01	47.284	.533	.878	
M14	74.64	48.475	.584	.878	
M15	74.77	48.377	.541	.878	
M16	74.61	49.279	.477	.880	
M17	74.93	46.847	.650	.874	
M18	74.89	47.280	.548	.878	
M19	74.81	49.472	.374	.883	
M20	74.61	48.453	.618	.877	
M21	75.49	46.680	.439	.883	
M22	75.31	45.216	.453	.886	
M23	74.95	46.869	.617	.875	
M24	74.67	48.780	.535	.879	
M25	74.69	48.357	.577	.878	
M26	75.05	47.179	.491	.880	
M27	74.90	47.024	.641	.875	
M28	75.06	47.175	.504	.879	
M29	74.85	47.235	.587	.876	
Mesleki Değer					
M30	47.22	12.381	.579	.843	Cronbach's Alpha = .857
M31	47.06	13.278	.520	.850	
M32	47.11	12.902	.575	.845	
M33	47.21	11.953	.697	.834	
M34	47.28	12.108	.612	.840	
M35	47.20	12.258	.549	.845	
M36	47.30	11.808	.543	.846	
M37	47.28	12.293	.546	.845	
M38	47.29	11.971	.607	.840	
M39	47.23	12.175	.471	.852	
M40	47.35	11.626	.491	.854	

Yukarıdaki tabloda da belirtildiği üzere mesleki bilgi ve mesleki değer boyutlarında herhangi bir madde ölçekten çıkarıldığında Cronbach's Alpha değerinde bir artışın olmayacağı gözlenirken, mesleki beceri boyutunda bulunan 22 numaralı maddenin ölçekten çıkarıldığında 0.001 oranında bir artışın olacağı tespit edilmiştir. Maddenin ölçek için gerekli bir niteliği ölçtüğü göz önüne alındığında belirtilen artış göz ardı edilmiş ve madde ölçekten çıkarılmamıştır. Diğer yandan maddelerin faktör bazında toplam madde korelasyonları incelendiğinde 19 numaralı maddenin .374 oranında bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Ölçek geliştirme süreçlerinde madde toplam korelasyon değerlerinin yüksek olması beklenmektedir. 19 numaralı maddenin sağladığı korelasyon değeri her ne kadar sınır değerlerin altında görünse de hem mesleki yetkinlik konusunda gerekli olduğu düşünülmüş, hem de geçerlilik uygulamalarında model uyumunu sağlamıştır. Bu sebeple ölçekten çıkarılmamıştır.

Tablo 6: Maddelerin Temel Dağılım Özellikleri

Madde	Ort.	Std Spm.	Çarpk.	Bask.	Top. Mad. Korl.	Mad. Sil. C. Alpha
1 Sosyal hizmet mesleğinin kuram ve yaklaşımları konusunda bilgi sahibiyim.	4.19	0.800	-0.641	0.4536	0.401	0.934
2 Hizmet verdiğim bölgedeki kültürel farklılıklardan haberdarım.	4.30	0.703	-1.586	35.292	0.575	0.932
3 Çalıştığım bölgede yaşayan insanların sorunlarının farkındayım.	4.68	0.710	-1.594	43.417	0.596	0.932
4 Mesleki gelişimim için konferansları ve eğitimleri takip ederim.	4.55	1.053	-0.664	-0.2779	0.536	0.932
5 Çalıştığım alanla ilgili yasal düzenlemelere hâkimim.	4.70	0.906	-0.634	0.1545	0.504	0.933
6 Sosyal hizmetin müdahale süreçleri hakkında bilgi sahibiyim.	4.39	0.796	-1.003	0.8580	0.667	0.931
7 Mesleğimle ilgili bir konuda bilgiye ulaşmak için başvuracağım kaynakları bilirim.	4.42	0.743	-1.196	13.821	0.592	0.932
8 Sosyal adaletin ne anlama geldiğinin farkındayım.	4.51	0.540	-2.214	62.300	0.358	0.934
9 Alanımla alakalı güncel konuları takip ettiğim mecralar (dergi, web sitesi, vb.) vardır.	4.70	1.009	-0.939	0.1466	0.603	0.932
10 Karar verme sürecinde bilimsel verilerden yararlanırım.	3.83	0.839	-0.910	0.2378	0.411	0.934
11 Meslektaşlarımla bilgi ve tecrübelerimi paylaşıyorum.	4.01	0.693	-2.168	61.626	0.424	0.935
12 Mesleki uygulamalarda duygularımı davranışlarıma yansıtıram.	4.36	0.908	-1.022	0.9724	0.598	0.932
13 Sosyal hizmet müdahalesinde uygun görülen kuram ve yaklaşımları uygulayım.	4.65	0.803	-0.967	0.9847	0.521	0.933
14 Müracaatçının ihtiyacı doğrultusunda gereken yönlendirmeyi yaparım.	4.62	0.631	-1.855	41.563	0.573	0.932
15 Müracaatçı ile kolaylıkla iletişim kurarım.	4.27	0.678	-1.442	30.740	0.467	0.933
16 Çalıştığım birimde diğer meslek elemanları ile iş birliği yaparım.	4.41	0.665	-2.315	72.240	0.636	0.931
17 Mesleki uygulamalarda kriz anlarında çözüm üretebilirim.	4.25	0.748	-1.065	14.609	0.463	0.933
18 Her müdahale sonunda değerlendirme yaparım.	4.47	0.787	-1.128	10.072	0.594	0.932
19 Mesleki olarak zayıf ve eksik yönlerimin farkındayım.	4.12	0.684	-1.493	35.846	0.537	0.932
20 Mesleki karar verirken aldığım sorumluluğun bilincindeyim.	4.53	0.605	-2.181	66.981	0.460	0.933

Tablo 6: Maddelerin Temel Dağılım Özellikleri (devamı)

Madde	Ort.	Std Spm.	Çarpk.	Bask.	Top. Mad. Korl.	Mad. Sil. C. Alpha
21 Yoğun stres ve baskı altında mesleğimi uygulayabilirim.	4.49	0.953	-0.561	0.0207	0.507	0.933
22 Sosyal hizmet kurumlarında yöneticilik yapabilirim.	3.96	1.137	-0.759	-0.4206	0.410	0.934
23 İş yerinde zamanı verimli kullanırım.	4.03	0.736	-0.962	11.283	0.546	0.932
24 Mesleki görüşmelerde empati kurabilirim.	4.35	0.600	-1.469	26.409	0.582	0.932
25 Müracaatçının öncelikli ihtiyaçlarını tespit edebilirim.	4.45	0.613	-1.536	31.395	0.535	0.932
26 Sinirlendiğimde öfkemi kontrol edebilirim.	4.76	0.868	-1.082	11.008	0.550	0.933
27 Mesleki uygulamada risk faktörlerini tespit edebilirim.	4.16	0.707	-1.116	21.527	0.411	0.934
28 Müracaatçı ile görüşmemi kolaylıkla sonlandırabilirim.	4.30	0.830	-0.938	0.7435	0.539	0.932
29 Sosyal hizmet müdahalesine başlamadan önce yapılacakları planlarım.	4.66	0.745	-1.206	14.545	0.541	0.932
30 Mesleki değerlere ve etik ilkelere bağlıyım.	4.73	0.602	-2.382	77.444	0.549	0.933
31 Müracaatçıların gizliliğini korurum.	4.89	0.435	-4.595	291.883	0.428	0.934
32 Müracaatçılar için dini veya tinsel konuların öneminin farkındayım.	4.84	0.482	-3.357	171.749	0.500	0.933
33 Sosyal hizmetin mesleki rolünü ve kimliğini temsil ederim.	4.74	0.584	-2.352	77.323	0.604	0.932
34 Müracaatçının kendi kararlarını vermesi için çalışırım.	4.67	0.629	-2.079	66.165	0.566	0.932
35 Mesleki uygulamada ayrımcılıkla mücadele ederim.	4.76	0.646	-2.924	106.678	0.444	0.933
36 Mesleki kimliğimle topluma ve çevreme örnek olmaya çalışırım.	4.66	0.686	-2.195	58.395	0.460	0.933
37 Mesleki ve kişisel ilişkileri birbirinden ayırabilirim.	4.67	0.595	-1.997	61.079	0.536	0.932
38 Müracaatçıların güçlü yönlerine odaklanırım.	4.67	0.627	-1.917	49.776	0.534	0.932
39 İstisnasız her müracaatçı benim için biriciktir.	4.72	0.711	-2.838	94.205	0.395	0.934
40 Adil olmayan uygulamalarla mücadele ederim.	4.60	0.803	-2.344	63.414	0.448	0.933

Ölçeğin toplam Cronbach's Alpha değeri .934 olarak hesaplanmıştır. Bu oran Özdamar'ın (2013, s. 522) ifadesiyle test sonuçlarının yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçekten madde silindiğinde Cronbach's Alpha değerlerinin nasıl değiştiği incelendiğinde sadece 11 numaralı maddenin çıkarılması durumunda Cronbach's Alpha katsayısının .001 değerinde bir artış gösterdiği tespit edilmiştir. Bu artış için maddenin ölçekten çıkarılmasına gerek duyulmamıştır. Sonuç olarak "Sosyal Hizmet Mesleğinde Algılanan Yetkinlik Ölçeği" belirtilen çalışma gruplarından elde edilen bulgular için geçerli ve güvenilir sonuçlar sunduğu söylenebilir.

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı sosyal hizmet uzmanlarının kendilerini mesleki olarak ne kadar yetkin algıladıklarını ölçecek bir ölçek geliştirmektir. Hemşirelik, öğretmenlik, halka ilişkiler gibi farklı alanlarda mesleki yetkinlik veya mesleki yeterlilik konulu ölçek geliştirme çalışmalarına rastlamak mümkündür. Diğer yandan her ne kadar "Araştırma Öz-yeterlik Ölçeği" (Holden, Barker, Meenaghan, & Rosenberg, 1999) ve "Uygulama Becerileri Ölçeği" (O'Hare, Tran & Collins, 2002) gibi öz değerlendirme ölçekleri bulunsa da sosyal hizmet alanında ulusal ve uluslararası literatürde mesleki yetkinlik konusunda geliştirilmiş bir ölçeğe rastlanmamıştır. Bu sebeple sosyal hizmet mesleğine özgü algılanan mesleki yetkinlik konusunda bir ölçek geliştirme çalışmasının yapılmasına karar verilmiştir.

Sosyal hizmet mesleğinin amacının bireyin sosyal işlevselliğini sağlamak ve sürdürmek olduğu düşünüldüğünde yetkinliğin de bu amaç doğrultusunda değerlendirilmesi gerekir. Bireyin sosyal işlevselliğinin sağlanması için sosyal hizmet uzmanının sahip olması gereken bilgi, beceri ve değer temelinde özellikler bulunmaktadır (Barker, 1995; Duyan, 2014). Bu ölçek geliştirme çalışmasında sosyal hizmet mesleğinin bilgi, beceri ve değer boyutuna göre farklı özelliklere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu özellikler ölçek maddesine dönüştürülerek, sosyal hizmet uzmanının kendini ne kadar yetkin hissettiğini ölçebilecek bir ölçme aracı oluşturmak amaçlanmıştır.

Mesleki yetkinlik yüksek performansı vurgulayan bir ifade olarak (Keçecioglu ve Kelgokmen 2003), bir kişinin yüksek verimlilik ile mesleğini icra etmesini belirtmektedir. Bu aşamada bu araştırma algılanan mesleki yetkinliği ölçme amacı ile daha önce belirtilen mesleki ve kişisel güç, mesleki uygunluk, uygulama becerileri gibi konularda uyarlanan ölçme araçlarından ve teori ve uygulama uyumluluğu konulu geliştirilen ölçekten ayrılmaktadır. Bu çalışmada geliştirilen ölçeğin 'Mesleki Bilgi' boyutunun özellikle Kırlioğlu ve Karakuş (2019)'un çalışmasındaki 'Bilgi ve Beceri' boyutu ile karşılaştırıldığında farklılıklar gözlenmektedir. Örneğin mesleğe yönelik bilgilerin Kırlioğlu ve Karakuş (2019)'un uyarladığı ölçekte çoğunlukla kapsayıcı ve genel mesleki bilgileri vurgulayan ifadeleri içerdiği görülürken, bu çalışmadaki 'Mesleki Bilgi' boyutunda ise yasal düzenlemeleri, teori ve kuramları ve müdahale süreçlerini vurgulayan maddeler bulunmaktadır. 'Mesleki Beceri' boyutu ise sadece sosyal hizmet mesleği ile ilgili olan becerilerin yanı sıra insan odaklı herhangi bir meslekte yüksek performans elde etmede yarar sağlayan becerileri de içermektedir. Literatürde sosyal hizmet mesleği ile ilgili farklı becerilerden bahsedilmektedir. Kirst-Ashman ve Hull (2017) mikro, mezo ve makro düzeydeki uygulama becerilerinden bahsetmektedir. Rogers, Whitaker, Edmondson, Peach (2020) ise becerileri temel beceriler, değerlendirme ve müdahale becerileri olarak sınıflandırmıştır. Bu çalışmada da hem mesleki uygulama süreçlerine yönelik hem iş ortamına uyumu önceleyen hem de müracaatçılar ile ilgili ilişkilere yönelik becerileri maddeleştirerek bir beceri boyutu oluşturmak amaçlanmıştır. Bu amaçla 18 maddeden oluşan bir 'Mesleki Beceri' boyutuna ulaşılmıştır. 'Mesleki Değer' boyutunda ise müracaatçının gizliliği ve korunması öncelenirken, mesleki rolün benimsenmesi de vurgulanmıştır. Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (NASW), sosyal hizmet mesleği için "can alıcı" değerleri 6 başlıkta tanımlamıştır. Bunlar 'Hizmet', 'Sosyal Adalet', 'Bireyin Onuru ve Değeri', 'İnsan İlişkilerinin Önemi', 'Dürüstlük' ve 'Yeterlilik'tir (Reamer, 2018, s. 45). Bu çalışmada da bu altı başlığı temsil etmeyi amaçlayan maddelere yer verilmeye çalışılmıştır.

Ölçek geliştirme çalışmalarında en önemli aşama madde havuzu oluşturma aşamasıdır (Karağöz ve Bardakçı, 2020, s. 16). Madde havuzu oluşturma aşamasında sosyal hizmet uzmanlarının farklı konularda ve mesleki boyutta algılarını ölçen bazı ölçek çalışmalarından ve farklı meslekler için geliştirilmiş veya uyarlanmış mesleki yetkinlik ve mesleki yeterlilik konulu ölçeklerden yararlanılmıştır. Havuza eklenen bu maddelerin istenilen özelliği ölçüp ölçmediğini tespit etmek için sosyal hizmet mesleğinde ve akademik alanda bilgi ve tecrübe sahibi uzmanlara başvurulmuştur.

Uzmanların değerlendirmeleri ile kapsam geçerlik oranı göz önüne alınarak 109 maddeden oluşan madde havuzundan 40 maddelik bir taslak ölçek ortaya çıkarılmıştır. ngrlen bilgi, beceri ve değer faktörlerinin oluşmasında araştırmacının literatürde yapılan ayırımı göz önüne aldığı belirtilmelidir. Bu faktörler altında yer alan maddelerin bir kısmı sosyal hizmet mesleği konusundaki literatürden, bir kısmı farklı meslekler için geliştirilen veya uyarlanan mesleki yetkinlik konulu ölçeklerden ve bir kısmı da sosyal hizmet uzmanlarının mesleki olarak öz değerlendirmelerini ölçen ve Türkçeye uyarlanan ölçeklerden elde edilmiştir. Dolayısıyla her ne kadar bir yapı literatüre dayanılarak öngörülse de bu yapının farklı alt boyutlar içerip içermediği ya da maddelerin öngörülen faktörler altında yeterli yük değerine sahip olup olamayacağını söylemek güçtür.

Bu aşamada yapı geçerliği için Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) nin sıklıkla tercih edildiği görülse de literatür yardımıyla elde edilmiş bir taslak ölçeğin öngörülebilen faktörleri olduğundan, bu modelin Doğrulayıcı Faktör Analizinin ile sınanmasına karar verilmiştir. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) genellikle tahmin edilen ya da literatürden elde edilerek öngörülen bir yapının test edilmesi amacıyla kullanılır (zdamar, 2013, s. 236). Madde havuzunun DFA ile analiz edilmesinin sebebi öngörülen faktörlerin oluşmasında literatürün belirleyici olmasıdır.

Farklı meslekler için geliştirilmiş mesleki yetkinlik konulu ölçeklerden, sosyal hizmet uzmanlarını mesleki olarak kendilerini değerlendirdikleri Türk kültürüne uyarlanmış ölçeklerden, sosyal hizmet uzmanlarının yarı-yapılandırılmış soru formu aracılığıyla görüşleri alındıktan sonra ortaya çıkarılan bulgulardan ve literatürden elde edilen bilgilerden yararlanılarak oluşturulmuş madde havuzunun kapsam geçerliliği uygulamasından sonra yapısı da değişmiştir. Dolayısıyla mesleki bilgi, mesleki beceri ve mesleki değer faktörleri bu aşamada öngörülebildiği için DFA uygulaması yapılmıştır.

Ayrıca benzer lme çalışmalarının çoğunluğunun sosyal hizmet uzmanlarının iş tatmini, tükenmişlik seviyeleri ve yaşam doyumunu gibi özellikleri inceledikleri tespit edilmiştir. Bunun yanında madde havuzu oluşturma sürecinde Kazu ve Demiralp (2017) tarafından geliştirilmiş “ğretmen Adayları için Kişisel-Mesleki Yetkinlikler Algı leği”, Kırılıoğlu ve Karakuş (2019) tarafından uyarlanmış “Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kişisel ve Mesleki G Algıları leğinin Geçerlilik ve Güvenirlik alışması” adlı araştırma, Kalaycı-Kırılıoğlu, Daşbaş ve Karakuş (2020) tarafından bir ölçek uyarlama çalışması olan “Sosyal Hizmet Uygulamasında Mesleki Uygunluk, leği: Geçerlilik ve Güvenirlik” adlı çalışma ve ‘Uygulama Becerileri leği’ nin Türkçeye uyarlama alışması (Karaman vd., 2021) incelenmiştir. Ayrıca Türkiye Yüksek ğretim Kurulu tarafından yayınlanan “Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler erevesi” de incelenmiştir. Fakat sosyal hizmet alanında sadece akademik ağırlıklı yeterlilik türünün içeriği bulunmaktadır. Mesleki ağırlıklı yeterlilik çalışmalarının devam ettiği belirtilmektedir (TYYÇ, 2021). Oluşturulan madde havuzunun sosyal hizmet mesleğinde yetkinlik konusunu içeren özellikte yeterince maddeye sahip olduğu söylenebilir.

Güvenirlilik analizlerinde faktörlerden mesleki bilgi .846, mesleki beceri .885, mesleki değer .857 ve ölçek toplamda .934 Cronbach's Alpha değerleri sunmuştur. Bu değerlerin yanında toplam madde korelasyonuna ve madde çıkarıldığında ölçeğin alacağı Cronbach's Alpha değerini içeren tablo incelendiğinde her maddenin kabul edilebilir değerlerde olduğu ifade edilebilir. Daha önce de belirtildiği üzere 11 numaralı madde çıkarılınca artan ölçeğin toplam Cronbach's Alpha değeri göz ardı edilebilir bir oranda olduğu için müdahalede bulunulmamıştır. Bununla birlikte faktörlere göre maddelerin toplam korelasyon katsayısı da kabul edilebilir değerlerdedir. 22 numaralı ve 19 numaralı maddelerin sağladığı değerler sınırın altında olarak değerlendirilse de maddelerin gerek içinde bulunduğu faktör gerekse ölçeğin tamamı için bir değer ve işlevinin olduğuna kanaat getirilerek ölçekten çıkarılmamışlardır.

Testi tekrar uygulama yöntemi neticesinde elde edilen değerler de ölçeğin zamana göre değişmezliğinin olduğu sonucuna varılmasına sebep olmaktadır. Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı testi ve grup içi korelasyon katsayısı testinin uyumlu değerler sunduğu da görülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Birey ve toplum refahını yükseltme (Şahin, 2004), insan sorunlarını çözme (Özdemir, 2000), insanların sorun çözme kapasitesini artırma ve bireyin toplumsal işlevselliğini sağlama (Bekiroğlu ve Demiröz, 2020) gibi iddialı amaçları olan sosyal hizmet mesleğinde yetkinliği anlamak ve değerlendirmek için nitel ve nicel özellikteki verilerin elde edilmesi gerekmiştir. Neticede mesleki bilgi, mesleki beceri ve mesleki değer boyutlarının öngörüldüğü model, kapsam ve yapı geçerlilik uygulamaları sonucunda geçerli sonuçlar sunmuştur. Güvenirlilik testleri ile de referans değerlerde güvenilir sonuçlar sunan ölçeğin istenilen özelliği ölçtüğüne karar verilmiştir.

Elde edilen ölçek ile sosyal hizmet mesleğini icra edenlerin kendilerini meslek olarak ne kadar yetkin hissettiklerini ölçmek amaçlanmaktadır. Sosyal hizmet mesleği "insan ve çevresi" ile ilişkilidir (Özmete ve Algan, 2021). Zaman geçtikçe değişen yaşam koşulları insanı ve çevresini de değiştirmekte, bu değişim sosyal hizmet mesleğinin de değişmesinin gerekliliğini hissettirmektedir. Bu sebeple bu araştırmada oluşturulan "Sosyal Hizmet Mesleğinde Algılanan Yetkinlik Ölçeği"nin sonraki yıllarda farklı örneklerle ile tekrar geçerlik ve güvenirliliğinin test edilmesi yapıya yönelik daha güvenilir ve geçerli bir modelin oluşmasını sağlayacaktır.

Ölçme ve değerlendirme sosyal hizmet bilim dalı içerisinde olmayan, çoğunlukla eğitim fakültelerinde bulunan bir bilim dalıdır. Bu sebeple sosyal hizmet alanında belirli konularda uyarılma ve geliştirme çalışması planlayan araştırmacıların teknik olarak yeterli bilgiye sahip olması süreci kolaylaştıracak faktörlerdendir. Ölçme kuramlarının, geçerlik ve güvenirlilik testlerinin süreçlerini ve anlamını özümsemek araştırmacının daha sağlıklı ve güvenilir sonuçlara ulaşmasını sağlayacaktır.

Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki olarak kendilerini değerlendirmelerinin çeşitli sonuçlarından söz edilebilir. Kimi uygulamalarda karar verici olarak rol alan sosyal hizmet uzmanlarının kendilerini mesleki olarak sorgulamalarının kanıta dayalı karar verme süreçlerine, mesleki ve kişitisel glerine, işit performanslarına, tükenmişliklerine ve işit tatminlerine etkisini inceleyen çalışmalar yapılabilir.

ARAşTIRMAYA İLİşKİN ETİK BİLGİLER

Çalışma için Yozgat Bozok niversitesi'nin Etik Komisyonu'ndan 16.09.2020 tarih ve 13 sayılı kararı kapsamında onay alınmıştır.

ARAşTIRMACILARIN KATKI ORANI

Sorumlu yazar %60, ikinci yazar %30, üçüncü yazar %10 oranında katkı sağlamıştır.

ÇATIşMA BEYANI

Herhangi bir potansiyel çıkar atışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Ambrosino, R., Heffernan, J., Shuttlesworth, G., & Ambrosino, R. (2008). *Social work and social welfare: an introduction. 6th edition. Belmont, CA: Brooks/Cole- Thomson Learning.*
- Anderson, J. C. ve Gerbing, D. W. (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika*, 49(2), 155-173.
- Arslanbaş, D. (2011). *zel Dershanelerde alışan ğretmenlerin Mesleki Yetkinliklerini Belirleme ve zel Uğur Dershanesi'nde rnek Uygulama.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Atar, B., A. Kabasakal, K., B.. zberk, E., H. zberk, E. ve K. Uysal, N. (2020). *R ile Veri Analizi ve Psikometri Uygulamaları.* Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bandura, A. (1977a). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191–215.
- Bandura, A. (1977b). *Social learning theory.* Englewood Cliffs: NJ: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1986). The explanatory and predictive scope of self-efficacy theory. *Journal of Social & Clinical Psychology*, 4(3), 359-373.
- Bandura, A. (2006). Guide for constructing self-efficacy scales. In F. Pajares & T. C. Urdan (Eds.), *Self-efficacy beliefs of adolescents (307-337).* Charlotte, NC: Information Age.
- Barker, L. R. (1995). *The Social Work Dictionary, USA, NASW Press.*
- Başer, D., Kalaycı Kırılıoğlu, H. İ. & Kırılıoğlu, M. (2017). Sosyal Hizmet ve Bauman: Sosyal Adalet. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (2), 1007-1020.

- Baykul, Y. (2015). *Eğitimde ve psikolojide ölçme: Klasik test teorisi ve uygulaması*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bekiroğlu, S. & Demiröz, F. (2020). Toplum Ruh Sağlığı Merkezlerinden Hizmet Alan Ağır Ruhsal Hastalığa Sahip Bireylerin Sosyal İşlevselliğinin İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31 (3) , 1053-1079.
- Bent-Goodley, T. B. (2014). Social work: A profession of power, passion, and purpose [Editorial]. *Social Work*, 59, 197–199.
- Bozdoğan, A. E. & Öztürk, Ç. (2008). Coğrafya ile İlişkili Fen Konularının Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlilik İnanç Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2 (2), 66-81.
- Brown, T. A. (2015). *Confirmatory factor analysis for applied research* (2. bs.). New York: The Guilford Press.
- Cronbach, L. J. ve Meehl, P. E. (1955). Construct validity in psychological tests. *Psychological Bulletin*, 52, 281-302.
- CSWE (Council of Social Work Education). (2015). Educational Policy and Accreditation Standards, Council of Social Work Education, Commission on Accreditation Commission on Educational Policy.
- Çarkıcı, J. (2020). *Sosyal Bilimlerde Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. İstanbul: Çizgi Kitapevi.
- Çay, M. & Daşbaş, S. (2020). Kanıta Dayalı Uygulama Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31 (4) , 1514-1546.
- Çelikkaleli, Ö. ve Çapri, B. (2008). Genel Yetkinlik İnancı Ölçeği'nin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 17(3). 93-104.
- Çetinkaya, M. (2009). Yöneticilerin Yönetmelik Yetkinlik Algılamalarına İlişkin Bir Araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 11(2), 219-239.
- Demirel, Y. (2013). *Psikolojik Danışman Öz Yetkinlik Ölçeğinin Hazırlanması*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Doğan, F. Ş. (2021). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyal Hizmette Teori ve Pratik Uyumluluğuna Yönelik Görüşleri: Bir Ölçek Geliştirme ve Uygulama Çalışması. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Adıyaman Üniversitesi.
- Duyan, V. (2014). *Sosyal Hizmet; Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri*. Ankara: Sosyal Çalışma Yayınları, Yayın No: 27.

- Frans DJ, (1993). A scale for measuring social worker empowerment. *Research on social work practice*, 3, 3, 312-328.
- Gözüm, S. ve Aksayan, S. (1999). Öz-etkililik-yeterlik ölçeğinin Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliliği. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*. 2(1), 21-34.
- Güneş, F. (2012). Bologna Süreci ile Yükseköğretimde Öngörülen Beceri ve Yetkinlikler. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 1-9.
- Güngör, D. (2016). Psikolojide ölçme araçlarının geliştirilmesi ve uyarlanması kılavuzu. *Türk Psikoloji Yazıları*. 19, 104-112.
- Hansen, T. I., Lehn, H., Evensmoen, H. R., & Håberg, A. K. (2016). Initial assessment of reliability of a self-administered web-based neuropsychological test battery. *Computers in Human Behavior*, 63, 91-97.
- Holden, G., Barker, K., Meenaghan T., & Rosenberg, G., (1999) Research Self-Efficacy, *Journal of Social Work Education*, 35(3), 463-476, DOI: 10.1080/10437797.1999.10778982.
- Holden, G., Barker, K., Kuppens, S., & Rosenberg, G. (2017). *A Social Work Education Outcome Measure: The Evaluation Self-Efficacy Scale–II*. SAGE Open. July 2017.
- Holden, G., Cuzzi, L., Rutter, S., Rosenberg, G., & Chernack, P. (1996). The Hospital Social Work Self-Efficacy Scale: Initial Development. *Research on Social Work Practice*, 6(3), 353–365.
- Hu, L.T. ve Bentler, P. M. (1999). Cut-off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.
- Johnston, J. M., Leung, G. M., Fielding, R., Tin, K. Y., & Ho, L. M. (2003). The development and validation of a knowledge, attitude and behaviour questionnaire to assess undergraduate evidence-based practice teaching and learning. *Medical Education*, 37(11), 992-1000.
- Kalaycı Kırılıoğlu, H. İ., Daşbaş, S. & Karakuş, Ö. (2020). Sosyal Hizmet Uygulamasında Mesleki Uygunluk Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlik. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31 (3), 793-822. DOI: 10.33417/tsh.664442.
- Kalaycı-Kırılıoğlu, H.İ. (2021). Sosyal hizmet uygulamasında mesleki uygunluk, genel öz yeterlilik ve mesleki doyum ilişkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(4), 1241-1256.
- Karaca, E. (2020). *Sosyal Hizmet Araştırmalarında Ölçek Geliştirme ve Bu Süreçte Spss Kullanımı*. Eskişehir: Nisan Kitabevi.
- Karagöz, Y. ve Bardakçı, S. (2020). *Bilimsel Araştırmalarda Kullanılan Ölçme Araçları ve Ölçek Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karahan A. ve Kav S. (2018). Hemşirelikte Mesleki Yetkinlik. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 5(2).

- Karaman, M., Cebeci, F., Uzun, K. & Artan, T. (2021). Uygulama Becerileri Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 5 (1), 1-10.
- Karataş, K. (2007). Türkiye'de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18 (2), 7-20.
- Kaya Kılıç, A. & Tekin, H. H. (2021). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Mesleki Uygulama Düzeylerinin Belirlenmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 5 (2), 196-208.
- Kaya-Kılıç, A. ve Tekin, H.H. (2019). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Korunmaya Muhtaç Çocuk Birimlerinde İhmal ve İstismar Vakalarına Verilen Hizmetlerin Niteliğine İlişkin Görüşleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 843-865.
- Kazu, H., & Demiralp, D. (2017). Öğretmen Adayları İçin Kişisel-Mesleki Yetkinlikler Algı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 23(3), 425-464.
- Keçecioğlu, T. ve Kelgökmen, D. (2003). Yetkinlik modellerinin insan kaynakları yönetiminde yapılandırılması ve bir yetkinlik modeli önerisi. *Review of Social, Economic & Business Studies*. 3 (4). 216-232.
- Kıriloğlu, M. ve Karakuş, Ö. (2019). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kişisel ve Mesleki Güç Algıları Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(1), 88-120.
- Kirst-Ashman, K. & Hull, G.H. (2017). *Understanding generalist practice*. Chicago: Nelson-Hall Publisher.
- Koç, Ç. S. (2015) *Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sorun Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Koçar, Hakan. (2020). *R ile Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri: Klasik Test Kuramı, Faktör Analizi Yaklaşımı ve Madde Tepki Kuramı Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563-575.
- Liedtke, C. (2016). *Halkla İlişkiler Uzmanlarının Mesleki Yetkinliklerine İlişkin Bir Değerlendirme*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ege Üniversitesi.
- O'Hare, T., Tran, T. V., & Collins, P. (2002). Validating the Internal Structure of the Practice Skills Inventory. *Research on Social Work Practice*, 12(5), 653-668.
- Özdamar, K. (2016). *Eğitim, Sağlık ve Davranış Bilimlerinde Ölçek ve Test Geliştirme Yapısal Eşitlik Modellemesi*. Eskişehir: Nisan Yayıncılık.
- Özdemir, U. (2000). Sosyal Hizmet Uygulamasının Genel Çerçevesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12 (1), 100-110.

- Özgür, Ö. (2014). *Çokkültürlü Sosyal Çalışma*. Ankara: Sabev Yay.
- Özkahraman, İ. (2012). *Öğretmen öz yetkinlik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Özmete, E. & Algan, T. (2021). Sosyal Hizmet Uygulamalarında Bireysel ve Toplumsal Değerlerin İşlevselliğine Kavramsal Bakış. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32 (1), 357-382. DOI: 10.33417/tsh.768479
- McGraw KO, Wong SP (1996) Forming inferences about some intraclass correlation coefficients. *Psychological Methods* 1:30-46. (Correction: 1:390).
- Pamukçu, B. ve Demir, A. (2013). Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği Türkçe Formu'nun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 4 (40), 212-221.
- Reamer, F.G. (2018). *Sosyal Hizmet Etiği ve Değerleri*. Çev. Ed.: Hakan Acar. Nika Yayınevi: Ankara.
- Rogers M., Whitaker D., Edmondson D., Peach D. (2020). *Sosyal Hizmet Uygulaması İçin Beceri Geliştirmek / Developing Skills for Social Work Practice*. (Çev.: Seda Attepe Özden, Merve Deniz Pak). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Segal, E.A., Gerdes, K.E. & Steiner, S. (2007). *An introduction to the profession of socialwork: becoming change agent*. 2nd edition. Belmont, CA: Thomson-- Brooks/Cole.
- Sheafor, B. ve C. J. Horejsi. (2015). *Sosyal Hizmet Uygulaması Temel Teknikler ve İlkeler*. Ankara: Nika Yay.
- Şahin, F. (2001). Sosyal hizmette güçler perspektifi ve çözüm odaklı mülakat. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*. Başbakanlık Aile ve Araştırma Kurumu Yayınları, 1 (4), 59-73.
- Şahin, F. (2004). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Kuruluş Ortamlarında Aldıkları Farklı Meslekî Kararlar Yolu ile Sosyal Refah Politikasına Katılımları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 15 (1), 95-110.
- Şen Varan, B. (2020). *Sosyal Hizmet Uzmanlarının Müdahale Aşamalarındaki Kültürel Yetkinliği Üzerine Nicel Bir Araştırma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Şencan, H. (2005). *Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2012). *Using multivariate statistics* (6. bs.). Needham Heights, MA: Allyn ve Bacon.

- Tam, D., Twigg, R. C., Boey, K.-W., & Kwok, S.-M. (2013). Confirmatory Factor Analysis on the Professional Suitability Scale for Social Work Practice. *Research on Social Work Practice*, 23(4), 467-478.
- Teddlie C. ve Tashakkori, A. (2020). *Karma Yöntem Araştırmalarının Temelleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tekin, M. & Uludağ, A. (2020). Sağlık Alanında Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Mesleki Benlik Saygılarının İncelenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 0 (15), 95-106.
- TYYÇ (2021), T.C. Yüksek Öğretim Kurulu, Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi. <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=48>.
- Uzunaslın, Ş. ve Gökçearsın Çıfci, E. (2019). Sosyal Hizmet Uygulamalarında Kültürel Yetkinliği Geliştirmenin Önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 30 (1), 213-230.
- Ülker, T. (2018). *Hemşirelik Öğrencilerinin Kendi Mesleki Yetkinliklerini Değerlendirme Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Hacettepe Üniversitesi.
- Yıldırım, B. ve Başer, A.O. (2019). Acil Servis Tıbbi Sosyal Hizmet Müdahaleleri, Müracaatçı Profili ve Sosyal Hizmet Mülakatında Dikkat Edilmesi Gereken Durumlar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(1), 286-308.

EK1. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Yetkinlik Algılarının Değerlendirilmesi Soru Formu

DEĞERLİ KATILIMCI

Aşağıda yer alan soru formu Sosyal Hizmet Uzmanlarının yetkinlik kavramı üzerine düşünce ve deneyimlerini öğrenmek amacıyla oluşturulmuştur. Çalışmanın sonunda Sosyal Hizmet mesleğinde algılanan yetkinlik konusunda bir ölçme aracı geliştirmek hedeflenmektedir. Literatürde yetkinlik kavramı “Üstün performans ve vasat performansın farkını gösteren, bireyin görevini yüksek verimlilikle yerine getirirken tekrarladığı tutum, beceri, davranış ve kişisel özelliklerin bütünü” (Keçecioglu ve Kelgökmen 2003) olarak belirtilmektedir. Ayrıca Türk Dil Kurumu çevrimiçi sözlüğünde yetkin ifadesi için “gerekli olgunluğa erişmiş, olgun, kâmil, mükemmel” olarak bir tanımlama yapmaktadır. Bu tanımlardan yola çıkarak sosyal hizmet mesleğinde yetkinlik ile ilgili olarak aşağıdaki soruları yanıtlamanız talep edilmektedir.

Yaşınız:

1) Cinsiyetiniz:

- a) Erkek
- b) Kadın

2) Eğitim düzeyiniz (Lisans, Yüksek Lisans, Doktora):

- a) Lisans
- b) Yüksek Lisans öğrencisi / Yüksek Lisans Mezunu
- c) Doktora öğrencisi / Doktora Mezunu

3) Lisans mezunu olduğunuz üniversite:

4) Sosyal hizmet mesleğinde hizmet yılınız:

5) Çalışma alanınız özel sektör mü kamu sektörü mü yoksa sivil toplum kuruluşu mu?:

6) Hizmet verdiğiniz alan nedir? (Çocuk, genç, yaşlı, engelli, kadın, bağımlılık, sosyal ve ekonomik destek vb.):

7) Çalıştığınız sosyal hizmet kuruluşunda mesleki açıdan üstün performansı sağlayan etkenler nelerdir?
8) Size göre sadece sosyal hizmet lisans programından mezun olmak sosyal hizmet mesleğini icra etmek için yeterli midir? Eğer yeterli değilse neler gerekebilir?
9) Çalıştığınız kuruluşta, sosyal hizmet uygulamaları gerçekleştirirken kendinizi yetersiz hissettiğiniz durumlar oldu mu? Olduysa ne zaman oldu? Bu yetersizliğin üstesinden gelebildiniz mi? Gelebildiyse bunu nasıl yaptınız?
10) Sosyal hizmet uzmanının üstün performans sunması için sahip olması gereken bilgiler, beceriler, değerler ve tutumlar nelerdir?
11) Sosyal hizmet uzmanını psikologdan, sosyologdan ve rehber öğretmenlerden ayıran ayırt edici özellikler nelerdir?
12) Etik ikilemler yaşadınız mı, etik ikilemleri aşabilme konusunda yeterli olduğunuzu düşünüyor musunuz?
13) Çalıştığınız kuruluşta yetkinliğinizi gösterme konusunda karşılaştığınız engeller var mı? Varsa neler?

EK2: Madde havuzu ve uzman görüşü sonrası ortaya çıkan CVR değerleri

		CVR Değeri
1	Sosyal hizmet biliminin kuram ve yaklaşımları konusunda bilgi sahibiyim.	1
2	Hizmet verdiğim bölgedeki kültürel farklılıklardan haberdarım.	1
3	Sosyal yardım konusunda kamu kaynaklarının dışında STK'ların sunduğu kaynaklardan da haberdarım.	1
4	Meslek ile ilgili mevcut sorunların farkındayım.	.6
5	Mesleki gelişimim için konferansları ve eğitimleri takip ederim.	1
6	İnsani gelişim süreçleri konusunda bilgi sahibiyim.	.466
7	Çalıştığım bölgedeki toplumun sosyal ve ekonomik sorunlarının farkındayım.	.866
8	Sosyal süreçler ve sosyal kurumların bireyler üzerindeki rolünün farkındayım.	.733
9	Çalıştığım alanla ilgili tüm yasal düzenlemelere hakimim.	1
10	Sosyal hizmetin müdahale süreçleri hakkında bilgi sahibiyim.	1
11	Mesleğimle ilgili bir konuda bilgiye ulaşmak için başvuracağım kaynakları bilirim.	.866
12	Mesleki konularda yardıma ihtiyacım olan bir konuda kime danışacağımı bilirim.	.466
13	Çevremdeki mesleki fırsatlardan haberdarımdır.	.6
14	Sosyal adaletin ne anlama geldiğini bilirim.	1
15	Sosyal değişimin nasıl gerçekleşeceğini bilirim.	1
16	Mesleki beceri sahibi olduğum alanların bilincindeyim.	.733
17	Farklı cinsel yönelimler hakkında bilgi sahibiyim.	.6
18	Alanımla alakalı güncel konuları takip ettiğim mecralar vardır (Dergi, web sitesi, vb.)	.866
19	Hizmet verdiğim alandaki güncel yasal düzenlemeleri takip ederim.	.866
20	Alanla ilgili akademik yayınları takip ederim.	1
21	Evrensel insan hakları konusunda bilgi sahibiyim.	.733
22	Bilimsel veri tabanlarını kullanabilirim.	.866
23	Ölçek uygulama ve değerlendirme konusunda bilgi sahibiyim.	.733
24	Karar verme sürecinde bilimsel ve kanıtlanmış verileri göz önüne alırım.	1
25	Ayda en az bir kitap okurum.	-.2
26	Bilgisayar kullanma noktasında sorun yaşamıyorum.	.466
27	Anadilim dışındaki bir dilde okuduğumu anlarım.	.333
28	Sosyal hizmet hakkında ulusal ve uluslararası gündemi takip ederim.	1
29	Çalıştığım kurumun kalite yönetimini süreçlerine uygun davranırım.	.333
30	Kurum içi eğitimleri takip edip, katılmaya çalışırım.	.733
31	Ekonomi haberlerini ve güncel verileri takip ederim.	.2
32	Lisans eğitimim mesleği uygulama konusunda yeterlidir.	.6
33	Artık karşılaştığım vakalarda eskisi kadar tedirgin değilim.	.2
34	Meslektaşlarım sorun yaşadıklarında benimle iletişime geçerler.	.733
35	Üstlerimin yanında mesleki duruşumu korurum.	.066
36	Her türlü vakada duygularımı kontrol etmeyi başarırım.	1
37	Mesleğimın yasal gerekliliklerini yerine getiririm.	1
38	Sosyal hizmet müdahalesinde uygun gördüğüm kuram ve yaklaşımları uygulayırım.	1
39	Müracaatçımın ihtiyacı doğrultusunda gereken yönlendirmeyi yapabilirim.	1
40	Müracaatçı ile iletişim kurmakta zorluk çekmem.	1
41	Çalıştığım birimde diğer meslek mensupları ile sıklıkla iş birliği yaparım.	.866
42	Vakaların çözümünde süreci sabırla takip ederim.	.6
43	Kriz anlarında çözüm üretebilirim.	1
44	Sosyal politikalar üzerine görüşlerimi gerekli merciler ile paylaşıyorum.	.733
45	Her müdahale sonunda değerlendirme yaparım.	1
46	Toplumun sorunları için çözüm önerileri düşünürüm.	.866
47	Yeni bir ortama girdiğimde kolaylıkla iletişim kurabilirim.	.466
48	Zayıf ve eksik yönlerimin farkındayım.	.866
49	Karar verirken aldığım sorumluluğun bilincindeyimdir.	1
50	Toplumsal olayların sebep sonuç ilişkisini analiz edebilirim.	.866
51	Kurduğum diyaloglarda karşı tarafı ikna edebilirim.	.333
52	Meslektaşlarım ile sık sık mesleki konularda müzakere ederim.	.866
53	Mesleğimi hakkıyla yaptığımı düşünüyorum.	.466
54	Bürokratik sorunlarla başa çıkabilirim.	.6
55	Her zaman kendimi geliştirmeye açık tutarım.	1
56	İnsanlar üzerinde nasıl etki bırakacağımı bilirim.	.2
57	Zamanı verimli kullanırım.	.866
58	Yoğun stres ve baskı altında mesleğimi uygulayabilirim.	1
59	Herhangi bir konuda iyi sunum hazırlayıp sunabilirim.	.733
60	Farklı meslek gruplarıyla bir arada çalışabilirim.	.866
61	Empati kurmada sorun yaşamam.	1
62	İnsanlar arasındaki ilişkilerin rolünü analiz edebilirim.	.6
63	Müracaatçımın öncelikli ihtiyaçlarını tespit edebilirim.	1
64	Sinirlendiğimde öfkemi kontrol edebilirim.	1
65	Yeteneğimin olduğu alanların bilincindeyim.	.733
66	Risk faktörlerini tespit edebilirim.	.866
67	Duygularımı istediğim zaman gizleyebilirim.	.466

68	Karşımdakini can kulağı ile dinlerim.	.6
69	Müracaatçı ile görüşmemi kolaylıkla sonlandırabilirim.	.866
70	Mesleki uygulamam bittikten sonra etkililiğini değerlendirebilirim.	.866
71	Sosyal Hizmet müdahalesine başlamadan önce yapılacakları planlayabilirim.	1
72	Sosyal Hizmet mesleğini tanıtm faaliyetlerine katılırım.	.733
73	Karamsar olmayı tercih etmem.	.066
74	Zor şartlarda sabırla hareket ederim.	.333
75	Vakaları rapor haline getirebilirim.	.6
76	Tarafıma yapılan eleştirileri dinler ve değerlendiririm.	.866
77	Evrakları düzenli olarak dosyalar ve arşivlerim.	.866
78	Bir sorunu çözmek için meslektaşlarımı ikna edip organize edebilirim.	1
79	Kalabalık bir gruba karşı bir konuda konuşabilirim.	1
80	Müracaatçıların istek ve beklentilerini kolaylıkla tespit edebilirim.	1
81	Sözsüz iletişim tekniklerini etkili kullanırım.	.866
82	Sezgilerimde haklı çıkarım.	.2
83	Mesleki değerleri ve etik ilkeleri biliyorum.	1
84	Farklı etnik, kültürel ve dini kimlikteki müracaatçılara karşı yaklaşımım değişmez.	.733
85	Müracaatçıların gizliliğini korurum.	.866
86	Müracaatçılar için dini veya tinsel konuların öneminin farkındayım.	.866
87	Baskı karşıtı çalışmalar yapabilirim.	.733
88	Kişilere ve olaylara karşı önyargılarımın farkındayım.	.733
89	Mesleki ilişkinin sınırlarını korurum.	1
90	İnsanların onurlarının eşit olduğuna inanırım.	.733
91	Değişime karşı istekliyimdir.	.6
92	Sosyal hizmetin mesleki rolünü ve kimliğini temsil ederim.	1
93	Gönüllü faaliyetlere destek olurum.	.333
94	Müracaatçımın kendi kararlarını vermesi için çalışırım.	.866
95	Kültürel ve etnik ayrımcılığa karşı duyarlıyım.	1
96	Yoksulluk, işsizlik, adaletsizlik gibi konularda çözüm arayışı içindeyimdir.	.733
97	Meslektaşlarıma yardım ederim ve onlardan yardım alırım.	.733
98	Müracaatçıların durumunu yetkili olmayan kişilerle paylaşmam.	.466
99	Meslektaşlarımdan etik dışı davranışlarını fark ettiğimde uyarırım.	.866
100	Farklı cinsel yönelimlere sahip müracaatçıları yadırgamam.	.866
101	Başkalarının mutluluğuna önem veririm.	.2
102	Çevresel sorunlar hakkında endişelenirim.	.466
103	Mesleki kimliğimle topluma ve çevreme örnek olmaya çalışırım.	1
104	Etik ilke ve kurallar konusunda farkındalık sağlamaya çalışırım.	.733
105	Haksızlığa tahammülüm yoktur.	.6
106	Mesleğimi ilgi duyarak, severek yapıyorum.	.466
107	Mesleki ve kişisel ilişkileri birbirinden ayırabilirim.	1
108	Doğruluk ve dürüstlük benimsediğim erdemlerdir.	.733
109	Verimliliği önceleyen biriyim.	.066
	Önerilen Madde	

